

DOI 10.31865/2414-9292.24.2025.348450

УДК 373.3.015.31:172.15:004

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ольга Хващевська,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач навчального відділу
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-3238-8244

bobr.san83@gmail.com

Сергій Чугай,

старший викладач кафедри природничих та мистецьких дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Слов'янськ, Україна

ORCID ID0000-0003-4294-888X

sergeichugay@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти засобами цифрових технологій. Здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми національно-патріотичного виховання учнів початкових класів в умовах цифрової трансформації освітнього простору. Обґрунтовано потенціал цифрових технологій як інноваційного ресурсу формування громадянських і ціннісно орієнтованих компетентностей здобувачів початкової освіти. Визначено педагогічні умови інтеграції цифрових інструментів у зміст уроків читання та мистецтва з метою розвитку національної самосвідомості, духовно-моральних якостей і творчої активності учнів. Установлено, що використання мультимедійних та інтерактивних ресурсів забезпечує підвищення мотивації до навчання, емоційно-ціннісне залучення та осмислення культурної спадщини України. Результати дослідження підтверджують доцільність поєднання традиційних форм виховання з цифровими технологіями як чинника модернізації системи національно-патріотичного виховання в початковій школі.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; національні цінності; цифровізація освіти; цифрові ресурси; цифрове середовище; початкова школа; читання; мистецтво; громадянська компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Процеси соціокультурної трансформації українського суспільства в обставинах політичних викликів, демократизації та євроінтеграції потребують переосмислення ролі освіти у формуванні громадянської й національної ідентичності молодого покоління. Сьогодні національно-патріотичне виховання є потужним засобом зміцнення єдності й цілісності України та виступає важливим елементом формування громадянськості та ідентичності.

Основними завданнями національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення дитини до України, плекання національної гідності, вироблення поваги до культури й традицій народу, забезпечення готовності до захисту, національної єдності. Першочерговим завданням закладів загальної середньої освіти стає пошук нових підходів і шляхів до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості, бо саме школа закладає основи громадянської свідомості, моральних і культурних цінностей молоді.

Сучасні реалії змушують переосмислити традиційні підходи до формування національної свідомості здобувачів освіти, особливо коли класичні освітні моделі трансформуються під впливом цифрових технологій, інтеграція яких у навчальне середовище вже тривалий час залишається однією з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку освітнього процесу початкової школи. Тому, на наш погляд, ці технології можуть стати провідним інструментом у здійсненні національно-патріотичного виховання.

Реформування змісту навчання та цифрової перебудови освітнього простору початкової школи в напрямі національно-патріотичного виховання стає стратегічним пріоритетом державної політики відповідно до Конституції України (ВРУ, 1996), Закону України «Про освіту» (ВРУ, 2017), Концепції «Нова українська школа» (2016), Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки (КМУ, 2020), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (МОНУ, 2022), Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року (КМУ, 2024) та Концепції розвитку цифрових компетентностей (КМУ, 2021). Зазначені документи стверджують цінність плекання патріотизму, громадянської відповідальності, шанування мови, історії, культури й традицій як утворювальних компонентів системи виховного процесу; підкреслюють, що національно-патріотичне виховання молодого покоління є комплексною діяльністю органів влади, сім'ї, закладів освіти, громадських організацій, яка спрямована на виховання любові до Батьківщини, турботи про свою країну та свій народ, патріотичної свідомості. Водночас цифровізація освіти відкриває нові можливості для реалізації цих завдань – через інноваційні засоби комунікації, цифрову творчість, онлайн-проекти, мультимедійні мистецькі платформи тощо.

Національно-патріотичне виховання інтегрується в усі освітні галузі, що забезпечує нові можливості для творчої самореалізації, культурного діалогу, пізнання історії та мистецтва України. Методичним вектором інтеграції цифрових технологій у процес національно-патріотичного виховання здобувачів

початкової освіти на уроках читання та мистецтва виступає поєднання традиційних мистецько-літературних практик із цифровими інструментами. Уроки літературного читання та мистецтва є класичним джерелом формування ціннісних орієнтацій, любові до рідної мови, художнього слова, музики, народних пісень, національних традицій. А засоби ґрунтовного опанування цифрових навичок відкривають інтерактивні можливості залучення учнів до творчої співпраці на уроці.

Отже, постає науково-практична проблема: як інтегрувати цифрові технології в освітній процес початкової школи таким чином, щоб вони сприяли більш глибокому засвоєнню національно-культурних цінностей, формуванню активної громадянської позиції та розвитку емоційно-ціннісного ставлення до Батьківщини. Це зумовлює потребу в оновленні методики національно-патріотичного виховання на основі цифрових і мистецько-читацьких практик, що поєднують інтелектуальний, естетичний та духовний розвиток дитини з її соціальною активністю й цифровою компетентністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання національно-патріотичного виховання учнів початкових класів останнім часом привертають посилену увагу вітчизняних дослідників. У низці теоретичних та емпіричних праць (І. Бех, Р. Малиношевський (2023), Ю. Буклов (2018), О. Вашуленко (2022), О. Глушак (2020), Л. Добровольська, В. Чорновіл (2016), О. Кіян (2023), Л. Московчук (2025), Н. Охріменко (2024), О. Савченко (2020), Р. Шиян (2018) та ін.) підкреслюється емоційно-ціннісний та культурно-естетичний характер цього процесу. Дослідники наголошують на ролі читання, мистецтва, народної творчості й краєзнавства як важливих засобів формування національної свідомості здобувачів освіти, що забезпечують не лише засвоєння знань про рідний край, а й сприяють вихованню емоційної причетності, любові до Батьківщини та усвідомленню власної національної ідентичності.

Питання цифровізації освіти висвітлено, зокрема, у таких працях: В. Кремень та ін. (2022) розглядають цифровізацію як стратегічний чинник модернізації національної освіти та підвищення її якості; К. Журба (2023) акцентує увагу на соціокультурному вимірі цифрових практик, зокрема на їхньому потенціалі у формуванні критичного мислення й громадянської активності учнівської молоді; Д. Трейтак (2023) аналізує цифрове освітнє середовище як динамічний простір соціальної взаємодії, що сприяє становленню громадянської самосвідомості, розвитку комунікативних умінь і відповідального ставлення до суспільних процесів; О. Близнюк, Т. Качак, Т. Близнюк (2025) розглядають питання адаптації системи початкової освіти до викликів цифрової

епохи, зокремо – як забезпечити якісне навчання учнів ХХІ століття в умовах цифровізації освітнього середовища.

Проблеми готовності педагогів до використання цифрових інструментів навчання в професійній діяльності досліджують І. Хижняк, К. Власенко, І. Вікторенко, В. Величко (2021), які акцентують на необхідності цифрової компетентності вчителя початкової школи як ключової передумови успішної інтеграції технологій в освітній процес.

Проведений аналіз засвідчує, що проблема поєднання національно-патріотичного виховання та цифрових технологій у початковій школі має значний науковий і практичний потенціал, однак потребує подальшого узагальнення методичних підходів до її реалізації, передусім на уроках читання та мистецтва, які забезпечують найглибше емоційне занурення учня у світ національних цінностей.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та окреслення практичних шляхів реалізації національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти засобами цифрових технологій на уроках читання та мистецтва.

Результати дослідження. Національно-патріотичне виховання – це процес виховання громадян, спрямований на формування в них патріотичної свідомості, готовності до захисту національних інтересів та національної гідності. Тож перед вітчизняною освітньою галуззю, поряд із навчальними функціями, постає надзвичайно важливе завдання виховати справжнього громадянина й патріота української держави.

Молодший шкільний вік – це період інтенсивного розвитку читацької культури дитини, її ціннісних орієнтацій та моральних почуттів, тому є особливо важливим у формуванні якостей активного громадянина: любові до Батьківщини, відповідальності, співпереживання тощо. Застосування інтерактивних ігор, відеороликів, тестів та інших цифрових ресурсів може сприяти формуванню в дітей знань про історію та культуру своєї країни, розвитку почуття національної гордості та поваги до своєї культури та нації. У цьому контексті завданням закладів освіти стає побудова своєї діяльності таким чином, щоб її організація, процес та середовище виховували учня, який, маючи свідому громадянську позицію, розумів історію та був здатний відстоювати незалежність і соборність України.

Національно-патріотичне виховання в початковій школі є процесом цілеспрямованого формування в дітей любові до Батьківщини, поваги до її історії, культури, мови, символіки, готовності діяти в інтересах держави й

громади. Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (МОНУ, 2022) воно має реалізовуватись як інтегрований компонент освітнього процесу, що пронизує всі предмети й позакласну діяльність.

У молодшому шкільному віці, коли закладаються основи світогляду, емоційно-ціннісної сфери, громадянських установок, ключову роль відіграють естетичні переживання. Саме через сприйняття художніх образів, пісень, казок, картин, легенд дитина починає усвідомлювати себе частиною національної спільноти. Патріотичні почуття в дітей, як зазначає Ю. Буклов (2018), народжуються не через раціональні аргументи, а через емоційне проживання культурних символів і традицій у власному досвіді.

Науковці Т. Білявська (2017), Л. Добровольська, В. Чорновіл (2016); О. Вашуленко (2024), О. Савченко (2017) наголошують, що виховання національної самосвідомості має спиратися на поєднання слова, мистецтва й дії – через читання, творчі проєкти, ігри, образотворчу діяльність. У цьому контексті уроки літературного читання та мистецтва виступають природним середовищем для інтеграції виховних і навчальних цілей.

Ефективне патріотичне виховання, підкреслює Н. Охріменко (2024), можливе лише за умов емоційного залучення дитини та створення середовища, де вона має змогу виявляти почуття через різні канали сприйняття – зоровий, слуховий, тактильний, кінестетичний. А застосування цифрових технологій активізує кілька сенсорних каналів одночасно, що й сприяє глибшому засвоєнню патріотичних цінностей.

Сучасні дослідження суголосні в тому, що національно-патріотичне виховання учнів початкових класів має спиратися на такі методологічні принципи:

- культуровідповідність – опора на національну традицію, духовну спадщину, культурні цінності, фольклор, символіку, мистецтво;
- емоційно-ціннісне залучення – переживання дитиною національних образів через рідну мову, художнє слово, музику, колір, рух;
- діяльнісний підхід – поєднання активної навчальної та творчої діяльності, участі в культурному житті школи, громади;
- діалогічність і відкритість – визнання рівності міжособистісних позицій, відкритість і довіра між партнерами, поєднання любові до своєї культури з повагою до культури інших народів;
- інтеграція традиційних і цифрових засобів – актуалізація патріотичного змісту в цифровому середовищі з урахуванням інтересів і рівня цифрових

навичок дитини.

Отже, сучасна педагогічна наука розглядає національно-патріотичне виховання як ціннісно орієнтовану культурно-естетичну систему, у центрі якої – дитина як носій національної пам'яті, творець нової культурної реальності. Поєднання українських традицій, гуманістичних засад і підходів створює основу для оновлення змісту виховання в умовах цифрової трансформації освіти.

В Україні, на думку К. Журби (2023), цифровізація національно-патріотичного виховання набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану: віртуальні музеї, цифрові архіви, відеоісторії сучасних героїв стають як дидактичним матеріалом, так і засобом моральної підтримки дітей. Водночас ефективність цифрового виховання значною мірою залежить від професійної готовності вчителя, його здатності інтегрувати виховний зміст у цифрові практики – вікторини, сторітелінги, віртуальні екскурсії, інтерактивні читання тощо, що підтверджують дослідження І. Хижняк та ін. (2021).

Зазначимо, що цифрові технології – це не лише інструмент подачі інформації, але й середовище формування цифрової ідентичності та громадянської культури. К. Redecker (2017) висуває на перший план значення ціннісно орієнтованої цифрової компетентності, що включає етичний, культурний та креативний виміри використання ІКТ в освіті. М. Fullan, М. Langworthy (2014) пов'язують цифрові практики з концепцією «глибинного навчання», де технології слугують засобом розвитку інтегративних і громадянських умінь. N. Selwyn, E. Stirling (2019) підкреслюють роль «культурної участі», коли учні не лише споживають, а й створюють зміст, що посилює їхню ідентичність.

Отже, цифрові технології в національно-патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку мають багатовимірний потенціал:

- інформаційний (забезпечують доступ до джерел української та світової культури);
- комунікативний (сприяють діалогу культур і спільнот у межах навчального простору);
- емоційно-естетичний (активізують почуття належності через звук, колір, образ);
- творчо-рефлексивний (дозволяють дитині осмислювати свій досвід через цифрове мистецтво);
- виховний (формують у здобувачів початкової освіти здатність до відповідального ставлення до історії, традицій, культурної спадщини).

Узагальнюючи, зазначимо, що цифрові технології стають засобом

сучасного культурного діалогу, через який дитина не лише навчається, а ще й переживає, творить і виражає власну любов до України, набуває досвіду активного громадянина цифрової епохи.

Уроки літературного читання традиційно розглядають як головний засіб формування ціннісних орієнтацій і духовного світу дитини. У процесі читання художніх творів діти засвоюють морально-етичні норми, естетичні ідеали, національні символи. Як зазначає О. Вашуленко (2022), літературне читання дає змогу передати дітям ціннісні смисли через слово, що пробуджує почуття гордості, співчуття, любові.

А застосування цифрових інструментів, на наше переконання, підсилює виховний потенціал читання. Наприклад:

- *створення аудіоказок та відеочитання українських творів* («Казки рідного краю»), *цифрових книжок* (BookCreator, StoryJumper, Audacity, Soundtrap, Clipchamp): здобувачі записують аудіо, де читають власні вірші або цитати з творів (наприклад, К. Мордатенка, Гр. Фальковича, Л. Костенко, І. Малковича та ін.); оформлюють відео, додають ілюстрації, малюнки, створюють цифрові книжки на теми: «Поетичною стежиною України», «Мое рідне місто», «Мальовнича Україна» тощо;

- *інтерактивні читальні мапи* (Padlet, Google Maps, Genially, ThingLink), де учні позначають на карті місця, пов'язані з життям і творчістю українських письменників, розміщують ілюстрації, уривки, цитати, символи твору;

- *цифрові читацькі квести* (Genially, LearningApps, ThingLink, Wordwall, Nearpod, Kahoot!, Quizizz): розгадування ребусів, вікторини у вигляді ігрових пригод для розв'язання сюжетних завдань за прочитаними творами;

- *онлайн-презентації та відеоісторії* (Canva, Adobe Express, Powtoon, Prezi): діти готують презентації або короткі анімаційні ролики про улюблених письменників із супроводом аудіочитання;

- *онлайн-проекти* (Padlet, Google Sites, Google Classroom, Trello, Wakelet, Canva for Education, Microsoft Teams for Education, Edmodo, Flip): молодші школярі створюють онлайн-дошки, цифрові колажі на громадянську тематику (наприклад, «Дерево мого роду», «З Україною в серці», «Наші символи – наша сила» та под.), додають малюнки, фото, короткі відео, цитати з прочитаних творів.

У такий спосіб поєднується розвиток читацької культури, цифрової та громадянської компетентностей, а художній текст стає джерелом формування національної самосвідомості.

Уроки мистецтва є природним середовищем для формування емоційно-

ціннісного ставлення до Батьківщини через красу, музику, образотворче мистецтво. Як доводить О. Кіян (2023), художньо-мистецька освіта сприяє усвідомленню дитиною своєї належності до національної культури через творче переживання українських образів і мелодій. У цифровому контексті це може реалізовуватися через:

- *віртуальні виставки дитячих робіт* (Canva, Padlet, Wakelet) – учні організовують виставки, вернісажі до Дня Незалежності, Дня Соборності («Я малюю рідний край», «Краса України – очима дитини» тощо);

- *інтерактивне слухання української музики, народної та сучасної української пісні за допомогою медіапрогравачів* (Adobe Flash Player, Windows Media Player, Nearpod, YouTube Music Desktop, Miro, Pear Deck, Edpuzzle) – діти прослуховують музичні твори, відповідають на запитання щодо змісту, почуттів, які викликає мелодія, і дають свій емоційний відгук; приклади музичних творів: музика до мультфільму «Як козаки куліш варили» Мирослава Скорика; «Молитва за Україну» Миколи Лисенка; «Київський вальс», «Пролягла доріженька», «Білі каштани» Платона Майбороди; «Музика Рудого лісу» (про Чорнобильську трагедію) Євгена Станковича; «Два українських танці», «Україна моя» Андрія Штогаренка;

- *віртуальні екскурсії* (ThingLink, Google Earth, Google Arts & Culture, YouTube VR, 360Cities) дають можливість онлайн-відвідування Національної філармонії та українських театрів, дозволяють переглянути виступи фольклорних ансамблів, здійснити онлайн-екскурсії до музеїв народних інструментів, до музеїв українських композиторів (Миколи Лисенка, Михайла Вербицького, Євгена Станковича, Костянтина Мяскова, Миколи Леонтовича, Станіслава Людкевича) та ознайомитися з їхньою творчістю;

- *цифрові портфоліо юного митця* (Google Sites, Wakelet, Canva Portfolio) – електронний музичний альбом із тематики: «Я – дитина твоя, Україно», «Пісні України в моїй родині», «Музика мого серця», де учень збирає малюнки, фото, музичні композиції, записи особистого виконання українських пісень, створює колажі, відео, мінікліпи, – усе, що відображає особисте бачення любові до рідного краю;

- *онлайн-хор* (Smule, Voloco, Singa, YouTube Karaoke) – ансамблеве виконання пісень у дистанційному або змішаному форматі: дозволяє організувати колективне виконання українських пісень; приклади репертуару: народні пісні «Ой у полі два дубки», «Ой є в лісі калина», «Ой у вишневому садочку», «Сонце низенько», «Розпрягайте, хлопці, коней»;

- *AR-проекти, музично-образотворчі проекти* (Canva, Paint 3D,

Sketchpad) – створення цифрових малюнків із доповненою реальністю та відображенням сюжету та характеру музичного твору; приклади творів: «Пісня про рушник» («Рідна мати моя»), «Гаї шумлять» Платона Майбороди, «Відлітали журавлі», «Я піду в далекі гори» Володимира Івасюка, «Мелодія» Мирослава Скорика, «Край, мій рідний край» Миколи Мозгового.

– *відеоколажі* (CapCut, Canva Video, Adobe Express) – учні створюють відеокліпи й цифрові концерти українських пісень, танців, декоративних візерунків, оформлюють відеоряд на тлі пейзажів рідного краю та з музичним супроводом; твори для супроводу: «Карпатська рапсодія» Мирослава Скорика, «Галицька сюїта» Миколи Дремлюги, «Симфонія №2 “Героїчна”» Євгена Станковича, «Гуцульська рапсодія» Платона Майбороди.

– *онлайн-концерти* (Zoom, Padlet, Facebook Live, YouTube Live) – організація дистанційних вечорів поезії, концертів українських композиторів-класиків, святкових заходів, пісенних та поетичних конкурсів, де діти виконують народні пісні, декламують поезії: «Україні», «Українська мелодія» Василя Симоненка, «Рідні береги» Анатолія Качана, «Думка» Уляни Кравченко, «Запрошення до мандрівки» Петра Осадчука, «Без верби й калини» Наталки Талиманчук, «Млин» Михайла Стельмаха, «Де найкраще місце на землі» Дмитра Павличка, «На своїй землі хороший» Платона Воронька, «Розвивайся ти, високий дубе» Івана Франка, «Річка» Максима Рильського.

Такі форми діяльності сприяють розвитку естетичного смаку, художньої уяви, гордості за українське мистецтво, формують емоційно-ціннісний образ Батьківщини.

Для ефективного використання цифрових технологій у національно-патріотичному вихованні здобувачів початкової освіти доцільно враховувати такі педагогічні умови:

Цілеспрямованість виховного впливу – кожен цифровий інструмент має працювати на формування певних патріотичних якостей (повага, гідність, любов до рідної мови, співпереживання).

Інтеграція предметів – поєднання літературного читання, музики, образотворчого мистецтва, трудового навчання в єдиний виховний простір.

Активна позиція учня – перехід від пасивного сприйняття до створення власних цифрових продуктів (відео, малюнків, презентацій, віртуальних альбомів).

Кооперація з родиною та громадою – залучення батьків до створення сімейних цифрових проєктів (наприклад, «Моя родина в історії України», «Моя родина, моє місто, моя Україна», «Герої моєї родини», «Сила єдності» тощо).

Висновки. Національно-патріотичне виховання здобувачів початкової освіти в сучасних умовах є не лише традиційним завданням закладу загальної середньої освіти, а й стратегічним чинником збереження національної ідентичності, духовної єдності та стійкості суспільства. Сучасні освітні трансформації, зумовлені цифровізацією, створюють нові можливості для осучаснення форм і методів виховної роботи.

Інтеграція цифрових технологій у процес формування патріотичних цінностей дає змогу посилити емоційний вплив навчального матеріалу через мультимедійні засоби, візуальні й аудіоресурси; підвищити активність учнів, стимулюючи їхню творчу діяльність і відповідальність; розширити виховний простір поза межами класу, створюючи єдине віртуально-культурне середовище; забезпечити інклюзивність і доступність навчання, що дає кожній дитині можливість долучитися до культурного діалогу.

Уроки читання та мистецтва мають унікальний потенціал для синтезу естетичного, етичного й громадянського виховання. Застосування різних цифрових інструментів сприяє розвитку читацької, цифрової та громадянської компетентностей, забезпечує формування в учнів позитивного емоційно-ціннісного образу України.

Важливо, щоб педагог усвідомлював, що цифрові технології не замінюють духовного змісту виховання, а лише розширюють його можливості. Саме поєднання традиційних форм з інноваційними засобами дає змогу досягти гармонійного ефекту – виховання патріота, гуманіста й творця в цифрову епоху.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні системи компетентісно орієнтованих цифрових методик, спрямованих на розвиток духовно-моральних якостей учнів засобами мистецьких і літературних практик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех, І. & Малиношевський, Р. (Ред.). (2023). *Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями*. «НАІР».
2. Білявська, Т. М. (2017). *Методика навчання літературного читання*. СПД Румянцева. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0055333.pdf>.
3. Буклов, Ю. М. (2018). *Національно-патріотичне виховання учнівської молоді у позакласній та позашкільній виховній роботі (кінець XX – початок XXI ст.)*. [Дис. канд. пед. наук, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка]. Репозиторій Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. <https://uacademic.info/ua/document/0419U001057>.
4. Вашуленко, О. (2022). *Національно-патріотичне виховання молодших школярів на уроках літературного читання*. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733993/1/%D0%92%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>.
5. Вашуленко, О. (2024). Патріотичне виховання молодших школярів засобами

- художньої літератури на уроках літературного читання. *Актуальні проблеми та стратегії розвитку початкової освіти*, 15–18. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741426/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A0%D0%94%D0%93%D0%A3%202024-1-16-19.pdf>.
6. Глушак, О. В. (2020). Формування національно-патріотичних якостей учнів початкової школи за допомогою художньої літератури. *Початкова школа*, 2, 40–44.
7. Добровольська, Л. Н., & Чорновіл В. О. (2016). *Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів*. Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».
8. Журба, К. (2023). Цифровізація військово-патріотичного виховання української молоді в умовах війни. *Інноватика у вихованні*, 18, 66–75. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.566>
9. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
10. Кіян, О. І. (2023). Національно-патріотичне виховання засобами художньо-мистецької освіти в умовах воєнного стану: сучасний аспект. *Молодий вчений*, 8(120), 43–48. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-8-120-10>.
11. Кремень, В. Г., Сисоєва, С. О., Бех, І. Д., Вознесенська, О. Л., Гавриш, Н. В., Гончар, Л. В., Журба, К. О., Ільїн, В. В., Канішевська, Л. В., ... Шахрай, В. М. (2022). Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1–30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>.
12. Конституція України (1996). [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text).
13. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України № 527. (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>.
14. Московчук, Л. (2025). Національно-патріотичне виховання молодших школярів на уроках мистецтва засобами сугестивних інтерактивних технологій. *Методологія сучасних наукових досліджень: збірник наукових праць учасників XXI Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 27–28 березня 2025 р.)*. ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
15. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи (2016). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
16. Охріменко, Н. П. (2024). *Патріотичне виховання дітей 6–7 років засобами художнього краєзнавства у закладах дошкільної освіти*. [Дис. д-ра філософії, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя]. Репозиторій Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки» № 932. (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>.
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року. № 864» (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-%D0%BF#Text>.
19. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Концепція розвитку цифрових компетентностей» № 167-р. (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.
20. Савченко, О. Я. (2017). Компетентнісний підхід у сучасній українській школі. *Початкова школа*, (1), 3–8.
21. Трейтак, Д. (2023). Національно-патріотичне виховання школярів у цифровому просторі: напрями і перспективи. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в*

умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання: збірник тез методологічного семінару, (м. Київ, 06 квітня 2023 р.). НАІР. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735609/1/Zb._tez._metod._sem.-06.04.2023.pdf.

22. Хижняк, І. А., Власенко, К. В., Вікторенко, І. Л., & Величко, В. Й. (2021). Готовність майбутніх спеціалістів початкової освіти до використання цифрових засобів навчання у професійній діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 86(6), 106–122. <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.3666>

23. Чугай, С. (2024). Використання цифрових технологій на уроках музичного мистецтва. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, присвяченої 85 річчю Донбаського державного педагогічного університету, (м. Слов'янськ, м. Дніпро, 21–22 травня 2024 р.)*. Слов'янськ, Україна. <https://psll.paradox.dn.ua/komunikatsiini-zakhody/konferentsii/perspektivnyye-napravleniya-sovremennoy-nauki-i-otkrytiy-traven-2024>.

24. Шиян, Р. Б. (2018). Нова українська школа: поєднання традицій і змін. *Освіта України*, 12, 2–4.

25. Blyznyuk, O., Stefanyk, V., Kachak, T., Blyznyuk, T., & Katarzyna Nazaruk, S. (2025). Quality Education in the Digital Age: Adapting to 21st Century Primary School Learners. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 12(1), 58–68. <https://doi.org/10.15330/jpnu.12.1.58-68>.

26. Fullan, M. & Langworthy, M. (2014). *A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning*. London: Pearson. https://www.michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2014/01/3897.Rich_Seam_web.pdf.

27. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office. <https://dx.doi.org/10.2760/159770>.

28. Selwyn, N. & Stirling, E. (2019). Social Media and Education... now the dust has settled. *Social Media and Education*, 1–5. Routledge. <https://doi.org/10.1080/17439884.2015.1115769>

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF PRIMARY EDUCATION STUDENTS USING DIGITAL TECHNOLOGIES

Olha Khvashchevska

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Educational Department
Donetsk regional institute of postgraduate pedagogical education
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-3238-8244
bobr.san83@gmail.com

Serhii Chuhai

Senior Lecturer, Department of Natural Sciences and Arts
SHEE “Donbas State Pedagogical University”
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-4294-888X
sergeichugay@gmail.com

Abstract. The article explores the problem of national and patriotic education of primary school pupils within the framework of digital transformation of education in Ukraine. The study is

grounded in the idea that digital technologies can serve as effective instruments for shaping national identity, civic consciousness, and value-oriented competencies in young learners. The relevance of the research arises from the growing demand for innovative pedagogical approaches that harmonize traditional cultural education with the requirements of the digital society.

A review of contemporary scientific literature (I. Bekh, O. Savchenko, K. Zhurba, D. Treityak, O. Kiyan, N. Okhrimenko, V. Kremen, O. Blyznyuk, et al.) demonstrates an increasing scholarly interest in patriotic education and digital pedagogy. However, most studies address these issues separately, lacking an integrative methodological model that unites artistic, literary, and digital practices in primary education. The presented research fills this gap by proposing a comprehensive framework for digitalized patriotic education.

The purpose of the study is to theoretically substantiate and empirically outline pedagogical principles, methods, and tools for implementing national and patriotic education of primary school pupils through digital technologies in reading and art lessons.

The study identifies and classifies digital pedagogical tools—digital storytelling, video readings, virtual art exhibitions, online quests, and interactive cultural projects—as effective means for forming civic, cultural, and creative competencies. It reveals that combining traditional aesthetic practices with digital interactivity enhances pupils' motivation, emotional involvement, and personal identification with Ukrainian cultural heritage. The proposed model emphasizes value-based communication, interdisciplinary integration, and learner-centered digital creativity as key conditions for effective patriotic education.

The research concludes that digital technologies represent not merely technical tools but a transformative pedagogical environment fostering emotional, moral, and civic development. The integration of digital media into patriotic education contributes to the modernization of Ukrainian primary schooling, supporting the formation of an active, culturally aware, and socially responsible young citizen in the digital era.

Key words: national-patriotic education; national values; digitalization of education; digital resources; digital environment; primary school; reading; art; civic competence.

REFERENCES

1. Bekh, I. & Malynoshevskiy, R. (Ed.). (2023). *Viiskovo-patriotychne vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v systemi osvity Ukrainy: stratehichni napriamy* [Military-patriotic education of children and students in the education system of Ukraine: strategic directions]. Ivano-Frankivsk: "NAIR". [in Ukrainian].
2. Biliavska, T. M. (2017). *Metodyka navchannia literaturnoho chytannia* [Methodology for teaching literary reading]. Mykolaiv: SPD Rumiantseva. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0055333.pdf> [in Ukrainian].
3. Buklov, Yu. M. (2018). *Natsionalno-patriotychne vykhovannia uchnivskoi molodi u pozaklasnii ta pozashkilnii vykhovnii roboti (kinets XX – pochatok XXI st.)* [National-patriotic education of adolescent school pupils within extracurricular and out-of-school activities (late XX – early XXI centuries)]. (Candidate's thesis). Drohobych: Drohobytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka. <https://uacademic.info/ua/document/0419U001057> [in Ukrainian].
4. Vashulenko, O. (2022). *Natsionalno-patriotychne vykhovannia molodshykh shkoliariv na urokakh literaturnoho chytannia* [National and patriotic education of younger schoolchildren in literary reading lessons]. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733993/1/%D0%92%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf> [in Ukrainian].
5. Vashulenko, O. (2024). *Patriotychne vykhovannia molodshykh shkoliariv zasobamy khudozhnoi literatury na urokakh literaturnoho chytannia* [Patriotic education of younger schoolchildren through the use of fiction in literary reading lessons]. *Aktualni problemy ta stratehii*

rozvytku pochatkovoï osvity – Current problems and strategies for the development of primary education, 15–18.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741426/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A0%D0%94%D0%93%D0%A3%202024-1-16-19.pdf> [in Ukrainian].

6. Hlushak, O. V. (2020). Formuvannya natsionalno-patriotychnykh yakosti uchniv pochatkovoï shkoly za dopomohoiu khudozhnoi literatury [Formation of national-patriotic qualities of primary school students through fiction]. *Pochatkova shkola – Primary school*, 2, 40–44 [in Ukrainian].

7. Dobrovolska, L. N. & Chornovil, V. O. (2016). *Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: навчально-методичний посібник*. Cherkasy: Vydavnytstvo komunalnoho navchalnoho zakladu «Cherkaskyi oblasnyi instytut pisliadyplomnoi osvity pedahohichnykh pratsivnykiv Cherkaskoi oblasnoi rady». [in Ukrainian].

8. Zhurba, K. (2023). Tsyfrovizatsiia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia ukrainskoi molodi v umovakh viiny [Digitalization of military-patriotic education of Ukrainian youth in wartime]. *Innovatyka u vykhovanni – Innovation in education*, 18, 66–75. <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i18.566> [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” [On Education]. № 2145-VIII. (2017, September 05). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

10. Kiian, O. I. (2023). Natsionalno-patriotychne vykhovannia zasobamy khudozhno-mystetskoi osvity v umovakh voiennoho stanu: suchasnyi aspekt [National-patriotic education by means of artistic education in the conditions of martial law: modern aspect]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 8(120), 43–48. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-8-120-10> [in Ukrainian].

11. Kremen, V. H., Sysoieva, S. O., Bekh, I. D., Voznesenska, O. L., Havrysh, N. V., Honchar, L. V., Zhurba, K. O., Ilin, V. V., Kanishevska, L. V., ... Shakhrai, V. M. (2022). Kontsepsiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori [The concept of educating children and youth in digital space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 4(2), 1–30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206> [in Ukrainian].

12. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. № 254к/96-ВР. (1996, June 28) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

13. Kontsepsiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy [The concept of national-patriotic education in the education system of Ukraine] № 527. (2022, June 06). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> [in Ukrainian].

14. Moskovchuk, L. (2025). Natsionalno-patriotychne vykhovannia molodshykh shkoliariv na urokakh mystetstva zasobamy suhestyvnykh interaktyvnykh tekhnolohii [National-patriotic education of younger schoolchildren in art lessons using suggestive interactive technologies]. *Methodology of modern scientific research: Proceeding from XXI International Scientific and Practical Conference, (Kharkiv, March 27–28, 2025)*. Kharkiv: KhNPU imeni H.S. Skovorody [in Ukrainian].

15. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

16. Okhrimenko, N. P. (2024). *Patriotychne vykhovannia ditei 6–7 rokiv zasobamy khudozhnoho kraieznavstva u zakladyakh doskilnoi osvity [Patriotic education of children 6–7 years old by means of artistic local history in preschool education institutions]*. (Ph.D. thesis). Nizhyn: Nizhynskiy derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia [in Ukrainian].

17. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia planu dii shchodo realizatsii Stratehii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia na 2020–2025 roky [On approval of the action plan for the implementation of the Strategy of National and Patriotic Education for 2020–2025] №

932 (2020, October 09). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy z utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti na period do 2028 roku [On approval of the State Targeted Social Program for the Promotion of Ukrainian National and Civic Identity for the Period Until 2028] № 864. (2024, July 30). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

19. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Kontseptsiiia rozvytku tsyfrovyykh kompetentnosti [Concept of digital competence development]. № 167-p. (2021, March 3). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

20. Savchenko, O. Ya. (2017). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni ukrainskii shkoli [Competency-based approach in modern Ukrainian school]. *Pochatkova shkola – Primary school, 1*, 3–8 [in Ukrainian].

21. Treitak, D. (2023). Natsionalno-patriotychne vykhovannia shkoliariv u tsyfrovomu prostori: napriamy i perspektyvy [National-patriotic education of schoolchildren in the digital space: directions and prospects]. *National-patriotic education of children and youth in conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine: strategies and tasks: Proceeding from methodological seminar, (Kyiv, April 6, 2023.)*. Ivano-Frankivsk: HAIP. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735609/1/Zb._tez._metod._sem.-06.04.2023.pdf [in Ukrainian].

22. Khyzhniak, I. A., Vlasenko, K. V., Viktorenko, I. L., & Velychko, V. Y. (2021). Hotovnist maibutnikh spetsialistiv pochatkovoї osvity do vykorystannia tsyfrovyykh zasobiv navchannia u profesiinii diialnosti [Readiness of future primary education specialists to use digital learning tools in professional activity]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 86(6), 106–122. DOI: 10.33407/itlt.v86i6.3666 [in Ukrainian].

23. Chuhai, S. (2024). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii na urokakh muzychnoho mystetstva [Using digital technologies in music lessons]. *Promising directions of modern science and education: Proceeding from All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Higher Education Applicants and Young Scientists, Dedicated to the 85th Anniversary of the Donbass State Pedagogical University, (Slovyansk, Dnipro, May 21–22, 2024)*. Sloviansk, Ukraine [in Ukrainian].

24. Shyian, R. B. (2018). Nova ukrainska shkola: poiednannia tradytsii i zmin [New Ukrainian School: A Combination of Tradition and Change]. *Osvita Ukrainy – Education in Ukraine*, 12, 2–4 [in Ukrainian].

25. Blyznyuk, O., Stefanyk, V., Kachak, T., Blyznyuk, T., & Katarzyna Nazaruk, S. (2025). Quality Education in the Digital Age: Adapting to 21st Century Primary School Learners. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 12(1), 58–68. <https://doi.org/10.15330/jpnu.12.1.58-68> [in English].

26. Fullan, M. & Langworthy, M. (2014). *A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning*. London: Pearson. https://www.michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2014/01/3897.Rich_Seam_web.pdf.

27. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office. <https://dx.doi.org/10.2760/159770> [in English].

28. Selwyn, N. & Stirling, E. (2019). Social Media and Education... now the dust has settled. *Social Media and Education*, 1–5. Routledge. <https://doi:10.1080/17439884.2015.1115769> [in English].

Матеріали надійшли до редакції
03.10.2025 р.